

LILLA LÖVHULTA (VÄSTERGÅRDEN) I HAMMARBY SOCKEN

Historik Lilla Lövhulta gård

Det är med en gammal gård som en gammal människa, den har sina upplevelser, sina minnen och den har därför också någonting att berätta. En sådan gammal gård är Västergården på Lilla Lövhulta nr. 2 i Hammarby socken.

Enligt Kungl. kommerskollegi brev blev Lilla Lövhulta d. 11 maj 1687 av sin dåvarande ägare, fru Sigrid Ekehjelm, utbytt till kronan mot jord i Gripsholms län. År 1705 den 17 mars blev hemmanet uppdelat i nr. 1 och 2. På nr. 2 fanns två gårdar, vilka omfattades av 1/4 mantal vardera och kallades Östergården och Västergården.

Första gången namnet på brukaren av Västergården möter oss är i 1720 års jordebok. Det är dannemannen Erik Göransson, som då står för rusthållet, och det är också han som blev stamfader för den släkt som allt-sedan hans tid innehaft och ännu alltjämt innehar gården. Erik Göransson, vars hustru hette Anna Jonsdotter, efterlämnade vid sin död utom änkan tre barn, nämligen dottern Anna och sönerna Göran och Olof. Båda sönerna lämnade hemmet, men deras syster stannade kvar hemma och blev år 1745 gift med drängen Nils Olsson, vilken genom köpebrev av åren 1753, 1765 och 1776 inköpte gården av svärmor och sina båda svågrar.

Nils Olsson hade i sitt äktenskap med Erik Göranssons dotter endast ett barn, sonen Olof, vilken i sinom tid tog fädernegården i arv efter sina föräldrar. Dennes son, Olof Nilsson, var gift med Kristina Ersdotter och hade med henne fyra söner, nämligen Erik, Jonas, Olof och Lars. Lars Olsson, den yngste av bröderna, blev den, som i sinom tid skulle få övertaga fädernegården, vilket skedde i början av 1820-talet.

I sitt äktenskap med Britta Jonsdotter från Viby i Kjula socken hade Lars Olsson tre barn, nämligen Olof, Lars och Stina. Olof, den äldste av syskonen, flyttade till Stockholm och det var han som blev fader till vår store konstnär Carl Larsson (1853–1919:66 år).

Den andre brodern, Lars Larsson, tillträdde gården år 1857, och samma år gifte han sig med Katarina Bergström från Västmanland. År 1858 fick paret tvillingar. Vid 40 års ålder, närmare bestämt 1867, avled Lars Larsson. Han efterlämnade åt hustrun att ensam reda upp en skuldsatt gård och försörja fem barn, de äldsta åtta år och det yngsta endast 9 månader gammalt.

Skuldsedlarna var många och såg mörkt ut för Västergården. Skulle änkan lyckas behålla den kvar, eller skulle den nu till sist ändå gå ur slakten efter att ha varit i dess ägo ända sedan 1700-talets början? Hon lyckades, fast ingen hade kunnat tro det. Med uppbyggande av all sin energi och under stora försakelser återerövrade hon tum för tum av den intecknade jorden, byggde ny ladugård och nytt boningshus. På hösten 1915 avled änkan Katarina Bergström. En av sönerna, J. Alb. Larsson, övertog fädernegården år 1900.

Som redan nämnts, härstammade konstnären Carl Larsson på fädernet från Västergården. Då han var fyra år gammal fick han för första gången följa med far och mor till Lilla Lövhulta. Han kunde därefter aldrig bli fri från sin längtan efter fädernas jord, och då han vid femton års ålder hade samlat ett kapital av ungefär lika många riksdaler, satte han sig en vacker dag på en målarbåt, som förde honom till Eskilstuna, varifrån han till fots fortsatte fram till fädernas gamla gård.

Längre fram inköpte Carl Larsson en liten stuga med trädgårdstäppa och potatisland strax intill släktens gamla gård. Han döpte den själv till Minsta, men av ortsbefolkningen har den, alltsedan konstnären bodde där, fått heta "Carl Larssons-stugan".

Källa: Hedwall, Anders. "Västergården i Hammarby socken", Lördagsbilaga 22/3 1930 i Eskilstuna-Kuriren.

FOKUS

I sina memoarer "JAG" skriver konstnären Carl Larsson i ett inledande stycke "I Sörmland, i det gamla Rekarne, ligger en liten, liten kyrka i mitten av en liten socken. Denna heter som så många andra i gamla Svealand, Hammarby ..."

Hammarby socken i Sörmland är Carl Larssons förfäders bygd och här köper paret Larsson den så kallade "Minsta-stugan". Namnet på "Minsta" – kommer sig av att det i socknen finns två gårdar med namnet Löfhulta, kallade stora och lilla, och det föll sig då naturligt att döpa stugan, som låg intill Lilla Löfhulta, till "Minsta". Enligt sägnen var det Karin Larssons påfund med det fyndiga namnet.

Under sommaren 1916 spenderar familjen några veckor i "Minsta-stugan" och han målar där ett flertal bilder från omgivningarna och från kyrkan. Två av verken från kyrkan dedikerar han till sina söner, Pontus (född 1888) och Esbjörn (född 1900). Han skriver vidare i sina memoarer om hur han kände när han satt invid kyrkan och målade: "När jag förra sommaren satt i ett, den stengärdsade kyrkogårdens hörn och målade av det åldriga templet (åt mina pojkar) hörde jag hur det viskades om strid och frid, om kärlek och hat. Ty där var så tyst att man kunde höra de multnades andar; endast två ekorrar lekte och hoppade bland kullarna, och gävo både mig och mina förfäder sjutton."

*Källa: Carl Larsson
"Våra fäders kyrka - Hammarby, Sörmland"
- Uppsala Auktionskammare*

*Carl Larsson vid staffliet med auktionens målning.
Foto: Carl Larsson-gårdens arkiv*

